

## POSTANOWIENIE

Dnia 23 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

Marek Sławomir Molczyk (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa M. F. i M. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu Lasom  
Państwowym Nadleśnictwu Łosie

z udziałem Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Sosnowcu,

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw  
Publicznych 23 lipca 2024 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu  
Okręgowego w Nowym Sączu z 10 marca 2022 r., sygn. III Ca 283/21,

**odrzuca skargę nadzwyczajną.**

## UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gorlicach (dalej również: „Sąd pierwszej instancji”) wyrokiem z 16 lutego 2021 r., I C 539/19 uzgodnił z rzeczywistym stanem prawnym treść księgi wieczystej numer [...] prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Gorlicach w ten sposób, że odłączył z tej księgi wieczystej działkę ewidencyjną numer [...] o powierzchni 0,60 hektara położoną w Ł., ujawnioną we wskazanej księdze wieczystej na podstawie punktu I prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Gorlicach z 6 czerwca 2019 r., I C 463/18 i założył dla niej nową księgę wieczystą,

a w dziale II nowo założonej księgi jako właścicieli wpisał M. F. w udziale  $\frac{1}{2}$  części i M. S. w udziale  $\frac{1}{2}$  części (dalej: „powódki” lub „strona powodowa”), zasądził od Skarbu Państwa-Nadleśnictwo Łosie (dalej: „pozwany” „strona pozwana”) na rzecz powódek solidarnie 3496 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nakazał ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Gorlicach 3389,13 zł tytułem wydatków poniesionych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu (dalej: „Sąd Okręgowy”) wyrokiem z 10 marca 2022 r., III Ca 283/21 oddalił apelację strony pozwanej wniesioną od wyroku Sądu Rejonowego w Gorlicach z 16 lutego 2021 r., I C 539/19.

Podzielając przyjętą przez Sąd pierwszej instancji podstawę faktyczną i prawną rozstrzygnięcia, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że w postępowaniu wieczystoksięgowym sąd ma kognicję do oceny skuteczności zdarzenia cywilnoprawnego, z którego wywodzi się prawo wpisane do księgi wieczystej zakwestionowane w drodze powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

Sąd Okręgowy wskazał, że wyrok Sądu pierwszej instancji jest prawidłowy, gdyż opiera się o prawidłowe ustalenia faktyczne oraz właściwą ocenę prawną powództwa. W ocenie Sądu Okręgowego, z uwagi na brak wskazania w treści orzeczenia Powiatowego Prezydium Rady Narodowej z 5 października 1956 r., znak: [...] o przejęciu na własność nieruchomości ziemskich położonych w miejscowości Ł. - poprzednika prawnego strony powodowej, nie mogło ono stanowić podstawy pozbawienia go własności nieruchomości. Równocześnie Sąd Okręgowy wyjaśnił, że przeprowadził analizę dokumentów, na podstawie których nieruchomość została przejęta i poza orzeczeniem Powiatowego Prezydium Rady Narodowej z 5 października 1956 r., znak [...] ocenił również inne akty prawne ujawnione w księdze wieczystej. W ocenie Sądu Okręgowego, na podstawie materiału zgromadzonego w niniejszej sprawie nie można jednoznacznie przyjąć, iż W. G. został wysiedlony na tereny ZSRR, bądź by nawet dobrowolnie wyjechał do ZSSR. Z tego względu nie można było przesądzić, by w sprawie miały zastosowanie przepisy: dekretu z 5 września 1947 r. o przejęciu na własność Państwa mienia pozostałego po osobach przesiedlonych do ZSRR (Dz.U. z 1965 r.,

Nr 59, poz. 317 i 318; dalej: „dekret z 1947 r.”) i art. 1, 2 i 3 dekretu z 27 lipca 1949 r. o przejściu na własność państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa [...], [...]1, [...]2 i [...]3 (Dz.U. z 1949 r., Nr 46, poz. 338 i 339; dalej: „dekret z 1949 r.”).

W ocenie Sądu Okręgowego nie można było w konsekwencji powyższego przyjąć, że akty te mogłyby stanowić podstawę przejścia nieruchomości na własność Skarbu Państwa z mocy samego prawa. Sąd Okręgowy podzielił przy tym stanowisko, co do istnienia siły wyższej przerywającej bieg terminu zasiedzenia nieruchomości przez Skarb Państwa, uniemożliwiającej skuteczne dochodzenie roszczeń przez stronę powodową oraz jej poprzednika prawnego W. G., z uwagi na istniejące w Polsce do 1989 r. uwarunkowania polityczne, brak zwrotu nieruchomości leśnych osobom wywłaszczonym po Akcji „W.”, a przynależnych do narodowości [...]. Sąd Okręgowy uznał przy tym, że Skarb Państwa wszedł w posiadanie nieruchomości będąc w złej wierze. Z uwagi na powyższe czas konieczny dla zasiedzenia wynosił 30 lat i rozpoczął swój bieg z dnia 1 stycznia 1990 r. Biorąc pod uwagę wszystkie wskazane okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że apelacja strony pozwanej podlegała oddaleniu.

Przedmiotowy wyrok Sądu Okręgowego został w całości zaskarżony przez Prokuratora Generalnego (dalej: Skarżący) w drodze skargi nadzwyczajnej.

Powołując się na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej i wynikającą z niej zasadę bezpieczeństwa prawnego oraz pewności prawa i zaufania do prawa oraz zasadę ochrony środowiska, którego elementem jest las, Skarżący przedmiotowemu orzeczeniu zarzucił:

- 1) naruszenie w sposób rażący prawa, tj. art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 10 ust. 1 z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1984 z późn. zm.; dalej: „u.k.w.h.”), poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, wyrażające się w braku rozpoznania przez Sąd Okręgowy sprawy ponownie w sposób właściwy dla pełnej kontroli odwoławczej, bez badania istnienia podstawy prawnej roszczenia, co skutkowało pozostawieniem w obrocie prawnym wyroku Sądu

Rejonowego w Gorlicach z 16 lutego 2021 r., I C 539/19 i uzgodnieniem z rzeczywistym stanem prawnym treści KW nr [...] w zakresie działki ewidencyjnej nr [...] o powierzchni 0,60 ha położonej w Ł., poprzez jej odłączenie i wpisanie, jako jej właścicieli M. F. w udziale w 1/2 części i M. S. w udziale 1/2 części, pomimo, że Skarb Państwa jest właścicielem przedmiotowej nieruchomości, więc nie istniała niezgodność wpisu jego prawa własności z rzeczywistym stanem prawnym, a nadto powódki nie wykazały swojego prawa własności do nieruchomości, albowiem nie uzyskały prawa własności nieruchomości objętych żądaniem pozwu w ramach sukcesji generalnej po W. G., jako osobie ujawnionej w LWH [...], skoro wspomniany został skutecznie pozbawiony prawa własności pozostawionego w Polsce majątku nieruchomego na podstawie Postanowień Układu z dnia 9 września 1944 r. zawartego między Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego a Rządem Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej w sprawie przesiedlenia ludności ukraińskiej z terytorium Polski do USRR i obywateli polskich z terytorium USRR i następnie wydane dekretu z 1947 r., który przewidywał przejście na własność państwa z mocy prawa i bez odszkodowania mienia osób wysiedlonych;

- 2) naruszenie w sposób rażący prawa, tj. art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 10 ust. 1 u.k.w.h. w zw. z art. 2 § 1 i § 3 k.p.c. i art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 16 i 97 § 1 pkt 4 k.p.a., poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, wyrażające się w braku rozpoznania przez Sąd Okręgowy sprawy ponownie w sposób właściwy dla pełnej kontroli odwoławczej, co skutkowało uzgodnieniem z rzeczywistym stanem prawnym treści KW nr [...] w zakresie działki ewidencyjnej nr [...] o powierzchni 0,60 ha położonej w Ł., w sytuacji, gdy nie zostały wyeliminowane z obrotu prawnego akty, na podstawie których doszło do ujawnienia prawa własności pozwanego Skarbu Państwa w aktualnej KW, wyszczególnione w postanowieniu o założeniu księgi wieczystej nr [...], a to rejestr pomiarowo-klasyfikacyjny z 6 marca 1963 r. [...] dla wsi Ł., wypis z rejestru gruntów nr [...] z 4 grudnia 1975 r. oraz pismo Wojewódzkiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w Nowym

Sądu Rejonowy Oddział w Gorlicach z 4 grudnia 1975 r. i kolejno nieuwzględnienie przez Sąd braku wyeliminowania z obrotu prawnego orzeczenia PPRN w Gorlicach z dnia 5 października 1956 r., znak PZR. [...], o przejęciu na własność Skarbu Państwa nieruchomości położonych w miejscowości Ł., którym to orzeczeniem Sąd pozostawał związany, Sąd Odwoławczy rozstrzygnął więc kwestie, których rozpoznanie zostało przekazane przez przepisy szczególne do właściwości organów innych niż sąd powszechny;

- 3) naruszenie w sposób rażący prawa, tj. art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 10 ust. 1 u.k.w.h. w zw. z art. 15 ust. 1 dekretu z 1949 r. oraz art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1968 r. o scalaniu i wymianie gruntów (Dz. U. z 1968 r., Nr 3, poz. 13), poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na niezastosowaniu przez Sąd Okręgowy niezależnie od zarzutów apelacji wskazanych przepisów prawa materialnego dotyczących skutków przeprowadzenia postępowania scaleniowego i wymiennego, z których wynika, że po wydaniu ostatecznej decyzji w sprawie zatwierdzenia projektu wymiany i regulacji gruntów oraz decyzji w sprawie zatwierdzenia projektu scalenia gruntów powódki, a wcześniej ich poprzednicy prawni przestali być właścicielami nieruchomości przedscaleniowej, a w konsekwencji powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości poscaleniowej poprzez założenie nowej księgi wieczystej dla nieruchomości przedscaleniowej i wpisanie w niej powódek, jako współwłaścicieli nieruchomości powinno zostać oddalone;
- 4) naruszenie w sposób rażący prawa, tj. art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 10 ust. 1 u.k.w.h. w zw. z art. 109 pkt 4 ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. - Przepisy ogólne prawa cywilnego w zw. z art. 53 i art. 50 § 1 i 2 dekretu z dnia 11 października 1946 r. Prawo rzeczowe i art. XLI § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Przepisy wprowadzające kodeks cywilny oraz art. 175 k.c. w zw. z art. 6 k.c. i 7 k.c., art. 121 pkt 4 k.c. i art. 172 § 1 i 2 k.c. w obecnym i pierwotnym brzmieniu poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w uznaniu, że wpis prawa własności Skarbu Państwa w KW nr [...] w zakresie działki ewidencyjnej nr [...] o powierzchni

0,60 ha położonej w Ł. jest niezgodny z rzeczywistym stanem prawnym, podczas gdy z uwagi na czas i charakter posiadania nieruchomości przez pozwanego, nabył on jej własność przez zasiedzenie, gdyż ustanowione domniemania prawne „dobrej wiary” nakazywały przyjęcie krótszego okresu wymaganego do nabycia własności w drodze zasiedzenia, a w okresie do 30 grudnia 1989 r. nie istniały po stronie powódek i ich poprzedników prawnych przeszkody natury prawnej lub faktycznej, uniemożliwiające dochodzenie przez nich roszczeń przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju, brak więc było podstaw do przyjęcia istnienia stanu „*sify wyższej*” i przyjęcia początku biegu terminu zasiedzenia na dzień 31 grudnia 1989 r.;

- 5) oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wyrażającą się w przyjęciu, że brak jest podstaw do uznania, że poprzednik prawny powódek W. G. wyjechał na teren ZSRR i nie można przesądzić, by miały zastosowanie w sprawie przepisy ww. Dekretu z 1947 r., bądź też by dotyczyły go tzw. Układy republikańskie, podczas gdy, jak wskazał Sąd I instancji, było mu z urzędu wiadomo, że M. F. w postępowaniu o uznanie W. G. za zmarłego zeznała, że wie, iż W. G. wyjechał na wschód, a powyższa okoliczność miała istotne znaczenie dla oceny skutków prawnych podstawy wysiedlenia i przejścia z mocy prawa własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa.

Biorąc pod uwagę powyższe Skarżący na zasadzie art. 91 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 622 z późn. zm.; dalej: „u.SN”) oraz na podstawie art. 388 k.p.c. w zw. z art. 95 ust. 1 u.SN wniósł o:

- 1) uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego z 10 marca 2022 r., III Ca 283/21 w całości oraz orzeczenie co do istoty sprawy, poprzez zmianę wyroku Sądu Rejonowego w Gorlicach z 16 lutego 2021 r., I C 539/19 i oddalenie w całości powództwa M. F. i M. S. o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz orzeczenie o kosztach postępowania, w tym kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej, stosownie do rozstrzygnięcia;

- 2) wydanie przez Sąd Okręgowy postanowienia o wstrzymaniu wykonania zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 10 marca 2022 r., III Ca 283/21 w związku z wniesieniem skargi nadzwyczajnej od tego orzeczenia, do czasu ukończenia postępowania wywołanego przez jej wywiedzenie, z uwagi na grożącą pozwanemu Skarbowi Państwa-Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu Lasów Państwowych Nadleśnictwa Losie niepowetowaną szkodę związaną z możliwością sprzedaży przez powódkę spornych nieruchomości.

M. F. i M. S. reprezentowania przez profesjonalnego pełnomocnika radcę prawnego P. S. w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną Prokuratora Generalnego od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 20 marca 2022 r., III Ca 283/21 złożonej pismem z 23 lutego 2023 r. wniesli o:

- 1) odrzucenie skargi nadzwyczajnej na podstawie art. 398 § 2 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN. z uwagi na to, że Skarżący nie uzupełnił skutecznie braków formalnych skargi nadzwyczajnej pomimo wezwania przedłożenia jedynie wyciągu z zarządzenia nr 28/22 Prokuratora Generalnego z 3 sierpnia 2022 r. potwierdzonego za zgodność z oryginałem przez młodszego referenta M. D., co jest niezgodne z art. 129 § 2 k.p.c, a nadto osoba podpisująca skargę nadzwyczajną za Prokuratora Generalnego nie przedłożyła swojego aktu powołania na Zastępcę Prokuratora Generalnego i tym samym nie wykazała, że jest podmiotem uprawnionym do wniesienia skargi nadzwyczajnej, względnie
- 2) oddalenie skargi nadzwyczajnej w całości oraz w każdym przypadku
- 3) zasądzenie na rzecz strony powodowej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przesłanki kontroli nadzwyczajnej określają bezpośrednio przepisy art. 89 – 95 u.SN. Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji kontroli nadzwyczajnej miało na celu zaradzenie podnoszonym w orzecznictwie Trybunału

Konstytucyjnego, ograniczeniom skargi konstytucyjnej, która nie pozwalała na adekwatną reakcję względem orzeczeń sądów powszechnych lub wojskowych, które wprawdzie zapadały z naruszeniem zasad konstytucyjnych, jednak w oparciu o przepisy, którym nie można było czynić zarzutu niekonstytucyjności (zob. sygnalizacja pełnego składu TK dokonana 12 marca 2003 r., S 1/03, OTK ZU 2003, Nr 3, poz. 24). Skarga nadzwyczajna została wprowadzona celem zaradzenia temu deficytowi nadzwyczajnych środków zaskarżenia pozwalających na eliminację rażąco wadliwych orzeczeń z poszanowaniem prawa do sądu (zob. wyrok pełnego składu TK z 19 lutego 2003 r., P 11/02, pkt 5) afirmując w ten sposób zasadę demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 16 czerwca 2021 r., I NSNc 176/20; z 28 września 2021 r., I NSNc 107/21).

Skarga nadzwyczajna została jednak ukształtowana jako środek uzupełniający, a nie zastępujący inne nadzwyczajne środki zaskarżenia. Jest ona środkiem ekstraordynaryjnym, który winien być wnoszony przez uprawniony podmiot tylko we wskazanych w ustawie sytuacjach (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2020 r., I NSNc 41/19; postanowienie Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NSNc 61/20), kiedy skorygowanie prawomocnego orzeczenia w celu zapewnienia zgodności z zasadami konstytucyjnymi przy pomocy innych środków nadzwyczajnych nie jest już, bądź nigdy nie było, możliwe (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 września 2021 r., I NSNc 104/21). Chociaż skarga nadzwyczajna poszerza istniejącą gamę nadzwyczajnych środków zaskarżenia, sama w sobie została ukształtowana w u.SN jako instrument o wąskim zakresie stosowania. Może być wniesiona wyłącznie przez podmioty szczególnie do tego legitymowane, Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz w zakresie swojej właściwości, Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Pacjenta, Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznika Finansowy, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (art. 89 § 2 u.SN). W odniesieniu do orzeczeń, które uprawomocniły się przed wejściem w życie u.SN, tj. przed 3 kwietnia 2018 r., legitymacja do wniesienia skargi nadzwyczajnej przysługuje wyłącznie Rzecznikowi

Praw Obywatelskich i Prokuratorowi Generalnemu (art. 115 § 1a u.SN). Ponadto, zgodnie z art. 95 pkt 1 u.SN, w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych przepisy k.p.c. dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398<sup>4</sup> § 2 oraz art. 398<sup>9</sup> k.p.c. Powyższe oznacza, że przepisy u.SN nie regulują warunków formalnych skargi nadzwyczajnej, dlatego też należy zastosować w tym zakresie regulacje zawarte w k.p.c.

W niniejszej sprawie skarga nadzwyczajna została wniesiona przez Prokuratora Generalnego, który może ją wnieść w zakresie swojej właściwości (art. 89 § 2 u.SN), korzystając z uprawnienia przyznanego mu w art. 89 § 2 u.SN, gdy działa w imieniu własnym lub wykonując tę czynność w ramach prawidłowo udzielonego zastępstwa. Z treści skargi nadzwyczajnej i załączonych do niej dokumentów wynika, że zarządzeniem z 25 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu wezwał Prokuratora Generalnego do uzupełnienia skargi nadzwyczajnej, poprzez złożenie oryginału lub poświadczonego za zgodność z oryginałem dokumentu wskazującego na legitymację do jej złożenia przez zastępcę R. H.. Rzecz jednak w tym, że pismo z 27 stycznia 2023 r., którym Prokurator Generalny przedłożył poświadczony za zgodność z oryginałem przez młodszego referenta M. D. zarządzenie Nr 28/22 Prokuratora Generalnego z 3 sierpnia 2022 r. w sprawie ustalenia zakresu czynności Prokuratora Generalnego, Prokuratora Krajowego i pozostałych zastępców Prokuratora Generalnego, z którego wynika, że zastępca Prokuratora Generalnego R. H. wnosi do Sądu Najwyższego kasacje, skargi kasacyjne, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz inne środki zaskarżenia w przypadkach i na zasadach określonych odrębnymi przepisami (§ 5 ust. 1 pkt 3) nie doprowadziło do usunięcia braków w zakresie określonym przez Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, tygodniowym terminie. To natomiast skutkować powinno, stosownie do art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c., odrzuceniem skargi nadzwyczajnej. Wskazać w tym miejscu bowiem należy, że zgodnie z art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. Sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398<sup>4</sup> § 1, nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną. Wobec nieuczynienia tego przez Sąd Okręgowy w

Nowym Sączu, odrzucenie musiało nastąpić na obecnym etapie postępowania, stosownie do art. 398<sup>6</sup> § 3 k.p.c.

Sąd Najwyższy wyjaśnia, że powyższe wynika z następujących przyczyn. Po pierwsze, w odniesieniu do Prokuratora Generalnego mechanizm podejmowania decyzji w przedmiocie wniesienia do Sądu Najwyższego skargi nadzwyczajnej w danej sprawie szczegółowo został uregulowany w rozdziale 6. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1115; dalej: „Regulamin”).

Zgodnie z § 335a ust. 1 Regulaminu, w razie uzyskania, na skutek pisma zawierającego prośbę o wniesienie skargi nadzwyczajnej lub wskazującego okoliczności mogące stanowić podstawę jej zarzutów, albo z urzędu, informacji uprawdopodobniających uchybienie uzasadniające wniesienie skargi nadzwyczajnej od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończące postępowanie w sprawie, które nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia, prokurator wykonujący czynności służbowe w Prokuraturze Krajowej zwraca się do prokuratora regionalnego o dokonanie oceny dopuszczalności i celowości wniesienia skargi nadzwyczajnej, chyba że uzna, iż nie jest to konieczne. Zgodnie przy tym z § 335a ust. 7 Regulaminu, prokurator wykonujący czynności służbowe w Prokuraturze Krajowej zawiadamia autora pisma proszącego o skargę nadzwyczajną o wniesieniu skargi nadzwyczajnej przez Prokuratora Generalnego albo o pozostawieniu tego pisma bez biegu z uwagi na brak podstaw do jej wniesienia.

Z powyższego można wyprowadzić wniosek, że w przypadku złożenia do sądu przez podmiot legitymowany stosownego środka zaskarżenia to ten podmiot jest dysponentem postępowania wszczętego na skutek wniesienia tego środka. Zatem w ramach postępowania ze skargi nadzwyczajnej szczególna legitymacja do wniesienia tego środka zaskarżenia, którego nie dotyczy wprawdzie wynik postępowania, lecz którego udział w postępowaniu odwoławczym (kontrolnym) jest uzasadniony ze względów ogólnospołecznych przyznana jest Prokuratorowi Generalnemu. W tych wypadkach, gdy środek zaskarzania mogą wnieść Prokurator

Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub inne określone w ustawach podmioty, ich legitymacja - realizując funkcje publiczne - wynika z zezwolenia ustawy procesowej (zob. T. Ereciński, 4.4. Zasada skargowości (w:) System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom III. Środki zaskarżenia, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2013; podobnie na gruncie postępowania sądowoadministracyjnego zob. D. Zalewski, 6. Wymogi skarg na decyzje i postanowienia o nałożeniu kar pieniężnych i porządkowych (w:) Kary pieniężne nakładane przez KAS i ich zaskarżanie, red. D. Zalewski, Warszawa 2021). Dopuszczalne jest zatem ustawowe pozbawienie strony uprawnienia do wniesienia środka prawnego na rzecz przyznania legitymacji do jego wniesienia innym podmiotom. Wolą ustawodawcy mechanizm ten został odniesiony również do skargi nadzwyczajnej. W art. 89 § 2 u.SN ustawodawca przewidział bowiem, że legitymacja do wniesienia skargi nadzwyczajnej przysługuje (wyłącznie) Prokuratorowi Generalnemu i Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezesowi Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznikowi Praw Dziecka, Rzecznikowi Praw Pacjenta, Przewodniczącemu Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznikowi Finansowemu, Rzecznikowi Małych i Średnich Przedsiębiorców oraz Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wykładnia literalna art. 89 § 2 u.SN wskazuje więc jednoznacznie, że decyzja o sporządzeniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie leży w gestii stron. Podnosi się, że pozbawienie stron realnego wpływu na możliwość wniesienia tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia miało być czynnikiem istotnie ograniczającym liczbę sporządzanych skarg. Takie ukształtowanie legitymacji do wniesienia skargi nadzwyczajnej oznacza, że strona, która kwestionuje orzeczenie rozstrzygające o jej prawach i obowiązkach, występuje wyłącznie w roli wnioskodawcy względem organów państwa.

Powyższe prowadzi do wniosku, że w postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej stroną w znaczeniu formalnym jest organ wnoszący i dysponujący skargą nadzwyczajną (skarżący), a podmiot, w interesie którego skarga ta została wniesiona (którego dotyczą normy prawa materialnego występujące w konkretnej sprawie), ma w tym postępowaniu jedynie status strony w znaczeniu materialnym. Opisana wyżej szczególna (ograniczona) sytuacja procesowa podmiotu, w interesie

którego zostaje wszczęte postępowanie ze skargi nadzwyczajnej ukształtowana poprzez pozbawienie tego podmiotu (strony) legitymacji do wnoszenia skargi nadzwyczajnej we własnym imieniu - przemawia za uznaniem, że podmiot ten (strona) nie jest dysponentem postępowania ze skargi nadzwyczajnej. Podmiot taki (strona) nie może więc swobodnie dysponować przedmiotem postępowania zainicjowanym skargą nadzwyczajną (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 25 stycznia 2024 r., II NSNc 479/23; 10 stycznia 2024 r., II NSNc 415/23; 11 lipca 2023 r., II NSNc 327/23; 26 lipca 2023 r., 309/23; 15 listopada 2023 r., II NSNc 263/23; 16 marca 2023 r., II NSNc 211/23; 17 lipca 2024 r., II NSNc 205/23).

Dysponentem tego postępowania jest bowiem jedynie podmiot, który wniósł skargę nadzwyczajną i któremu przysługuje prawna legitymacja do wniesienia tego rodzaju środka zaskarżenia. W tym zakresie należy wskazać na legitymację publiczną, w której chodzi o ochronę na drodze sądowej interesu publicznego. Taką legitymację posiada Prokurator Generalny, który może wytoczyć powództwo na rzecz określonej osoby. Legitymacja prokuratora jest oderwana od legitymacji materialnej, albowiem nie pozostaje on stroną stosunku prawnego, który jest przedmiotem postępowania. Legitymacja prokuratora ma charakter legitymacji formalnej dookreślonej, prokurator bowiem może wnieść pozew lub uczestniczyć w postępowaniu, jeżeli wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego (art. 7 k.p.c.) (por. uchwała Sądu Najwyższego mająca moc zasady prawnej z 5 września 2023 r., I NZP 2/23). Wniesienie rzeczonego środka prawnego musi zatem nastąpić zgodnie z wymogami jakie przewidują w tym zakresie przepisy u.SN oraz k.p.c.

Po drugie, z art. 13 § 3 ustawy z 2016 r. - Prawo o prokuraturze (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 390 z późn. zm.; dalej: „prawo o prokuraturze”) wynika, że kompetencje i zadania Prokuratora Generalnego wynikające z ustaw może również realizować upoważniony przez niego Prokurator Krajowy lub inny zastępca Prokuratora Generalnego. Prokurator Generalny wydaje w tym zakresie stosowne zarządzenie. Na podstawie tego przepisu, Prokurator Generalny może w formie zarządzenia upoważnić Prokuratora Krajowego lub zastępców Prokuratora Generalnego do realizowania przyznanych mu kompetencji i zadań ustawowych. Upoważnienie udzielone na podstawie tego przepisu wywiera ten skutek, że

zmienia się osoba wykonująca kompetencje organu. Upoważnienie udzielone na podstawie tego przepisu, podobnie jak upoważnienie udzielone na podstawie art. 268a k.p.a. wywiera jedynie ten skutek, że zmienia się osoba wykonująca kompetencję organu do podejmowania czynności prawnych (procesowych). W orzecznictwie wskazuje się wyraźnie odnośnie do wszystkich procedur, że „Organ, którego dotyczy skarga, może działać osobiście tzn. przez osobę będącą piastunem organu albo przez osoby uprawnione do działania w jego imieniu” (por. przykładowo postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 20 maja 2011 r., I OZ 357/11). Zgodnie natomiast z art. 129 § 2 k.p.c. zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć jego odpis, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Z drugiej strony wyjaśnić jeszcze należy, że równolegle jest dopuszczalne złożenie zaświadczenia jako dokumentu urzędowego o charakterze dowodowym, który podlegał będzie ocenie zgodnie z zasadami ogólnymi traktowania polskich dokumentów urzędowych na gruncie art. 244 i nast. k.p.c.

Podsumowując, w niniejszej sprawie zarządzenie Nr 28/22 Prokuratora Generalnego z 3 sierpnia 2022 r. w sprawie ustalenia zakresu czynności Prokuratora Generalnego, Prokuratora Krajowego i pozostałych zastępców Prokuratora Generalnego poświadczył za zgodność z oryginałem młodszy referent bez wskazanego wyraźnie upoważnienia, przez co nie zostały spełnione wymogi przewidziane zarówno przez art. 129 § 2 k.p.c., jak i art. 244 i nast. k.p.c. Rację ma zatem strona powodowa podnosząc, że Skarżący nie uzupełnił skutecznie braków formalnych skargi nadzwyczajnej, poprzez przedłożenie wyciągu z zarządzenia nr 28/22 Prokuratora Generalnego z 3 sierpnia 2022 r. potwierdzonego w prawidłowy sposób za zgodność z oryginałem. Prokurator Generalny w odpowiedzi na wezwanie pominął zaś tę kwestię, w żaden sposób nie odnosząc się do niej.

Sąd Najwyższy stwierdza w kontekście powyższego, że zgodnie z art. 398<sup>6</sup> § 3 k.p.c. odrzuca się skargę kasacyjną, która podlegała odrzuceniu przez sąd drugiej instancji. Zaś stosownie do 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań

określonych w art. 398<sup>4</sup> § 1, nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną. Powołane przepisy, poprzez odesłanie wynikające z art. 95 pkt 1 u.SN, stosuje się do postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Z tych powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Zdanie odrębne od postanowienia i uzasadnienia złożył SSN Oktawian Nawrot.

**Zdanie odrębne SSN Oktawiana Nawrota do postanowienia  
Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2024 r., sygn. akt II NSNc 277/23**

Niniejszym zgłaszam zdanie odrębne do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2024 r., sygn. akt II NSNc 277/23, nie zgadzając się z rozstrzygnięciem, a w ślad za nim i uzasadnieniem postanowienia.

W kwestionowanym postanowieniu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>4</sup> § 1 w zw. z 398<sup>6</sup> § 2 w zw. 398<sup>6</sup> § 3 k.p.c. z odrzucił skargę nadzwyczajną Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 10 marca 2022 r., sygn. III Ca 283/21, z uwagi na okoliczność, iż „zarządzenie nr 28/22 Prokuratora Generalnego z 3 sierpnia 2022 r. w sprawie ustalenia zakresu czynności Prokuratora Generalnego, Prokuratora Krajowego i pozostałych zastępców Prokuratora Generalnego poświadczył za zgodność z oryginałem młodszy referent bez wskazanego wyraźnie upoważnienia, przez co nie zostały spełnione wymogi przewidziane zarówno przez art. 129 § 2 k.p.c., jak i art. 244 i nast. k.p.c.”.

Z powyższym nie sposób się zgodzić.

Przed wszystkim zauważyć należy, że zgodnie z art. 129 § 2 k.p.c. zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć odpis dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Wskazany przepis jest jednoznaczny i nie budzi szerszych wątpliwości orzeczniczych.

Zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie, słusznie się jednak wskazuje, że do dokumentów znajdujących się w aktach organów ma zastosowanie art. 250 k.p.c., który zawiera w tym zakresie szczególną regulację. Stosownie do § 1 zd. 1 wskazanego przepisu, jeśli dokument znajduje się w aktach organów lub podmiotów, o których mowa w art. 244 § 1 i 2 k.p.c., wystarczy przedstawić urzędowo poświadczony przez ten organ lub podmiot odpis lub wyciąg z dokumentu. Dodać należy, że zakres podmiotów, o których mowa w art. 244 k.p.c. obejmuje organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, a także inne podmioty działające w zakresie zleconych im przez ustawę zadań z dziedziny administracji publicznej.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że do Prokuratora Generalnego, w zakresie relewantnym dla postępowania w sprawie II NSNc 277/23, zastosowanie znajduje art. 250 k.p.c.

Zakres art. 250 § 1 k.p.c. obejmuje wszystkie dokumenty zawarte w aktach wskazanych organów urzędowych – zarówno dokumenty urzędowe, jak i prywatne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2014 r., IV CSK 243/23). Urzędowemu poświadczeniu mogą podlegać zarówno dokumenty wytworzone przez podmiot poświadczający, jak i inne dokumenty zawarte w jego aktach (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2014 r., II CSK 54/14).

Z powyższego wynika, że zarządzenie nr 28/22 Prokuratora Generalnego z dnia 3 sierpnia 2022 r. jest dokumentem podlegającym urzędowemu poświadczeniu.

W doktrynie wskazuje się, że odpis stanowi odwzorowanie treści i formy dokumentu. Wyciąg z dokumentu jest zaś jego skróconym odpisem zawierającym istotne elementy treściowe dokumentu. Zarówno odpis, jak i wyciąg, powinien zostać podpisany przez należycie umocowane osoby, które je sporządziły, w sposób umożliwiający ich identyfikację. Upoważnienie do poświadczania odpisów dokumentów znajdujących się w aktach organu może wynikać z pisemnego upoważnienia organu, z treści regulaminu urzędu lub innych dokumentów organizujących pracę urzędu i kompetencje jego pracowników (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2014 r., II CSK 54/14). Stosownie do art. 250 § 1 k.p.c. urzędowo poświadczony odpis lub wyciąg z dokumentu zastępuje jego oryginał.

Zgodnie z § 14 ust. 3 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 lipca 2021 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów oraz innych działów administracji w powszechnych jednostkach organizacyjnych w przypadku uwierzytelnienia kserokopii dokumentów należy na każdej stronie dokumentu odcisnąć pieczęć urzędową okrągłą, pieczętkę o treści „za zgodność” oraz pieczętkę imienną, uzupełnioną podpisem osoby uprawnionej. Odcisk pieczęci urzędowej okrągłej umieszcza się na pismach uprzednio podpisanych przez osobę upoważnioną, po lewej stronie podpisu.

Nie ulega wątpliwości, że znajdujący się w aktach sprawy II NSNc 277/23 dokument (k. 65 – 67) w pełni opowiada wskazanym wyżej warunkom – na każdej jego stronie odcisnięta została pieczęć urzędowa okrągła, pieczętka o treści „za zgodność”, a także pieczętka imienna i podpis osoby uprawnionej. Dodatkowo odcisk pieczęci urzędowej okrągłej odcisnięty został po lewej stronie od podpisu osoby upoważnionej.

Przypomnieć ponadto należy, że Sąd Najwyższy zajmował już stanowisko w kwestii uzupełniania braków formalnych skargi nadzwyczajnej poprzez przedstawianie urzędowo poświadczanego odpisu zarządzenia określającego zakres czynności wskazanej osoby, w tym wnoszenie do Sądu Najwyższego skarg nadzwyczajnych. W postanowieniu z 17 maja 2023 r., I NZ 17/22, Sąd Najwyższy wskazał: „urzędowo poświadczone Zarządzenie 11/2018 stanowi urzędowy

dokument w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c. W oparciu o nie został bowiem określony zakres zadań jednego z zastępców Rzecznika. Jest to zatem pełnomocnictwo administracyjne, na podstawie którego zastępcy Rzecznika zyskali umocowanie do realizacji części przynależnych mu ustawowo kompetencji. Fakt, iż w ramach tychże wymieniono m.in. prawo do wnoszenia prawnych środków zaskarżenia oraz występowania z wnioskami, o których mowa w art. 89 § 9 u.SN, nie zmienia jego ogólnego charakteru. Innymi słowy, działanie w postępowaniu cywilnym przez zastępcę Rzecznika nie powoduje, że jego umocowanie staje się pełnomocnictwem procesowym.

Mając powyższe na uwadze należy uznać, że Sąd Rejonowy w Jaworznie błędnie scharakteryzował Zarządzenie 11/2018 jako pełnomocnictwo procesowe – dokument podlegający uwierzytelnieniu na zasadach określonych w art. 89 k.p.c. Podnosząc powyższe, Sąd Najwyższy wskazuje, że zgodnie z art. 250 § 1 k.p.c. znajdujący się w aktach organu władzy publicznej dokument urzędowy może zostać uwierzytelniony poprzez jego urzędowe poświadczenie, a zatem w sposób w jaki Zarządzenie 11/2018 zostało przedłożone w sprawie”.

Biorąc powyższe pod uwagę, stwierdzić należy, że braki formalne skargi nadzwyczajnej zostały skutecznie uzupełnione w określonym terminie.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że pełnomocnik powódek w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną wniósł o jej odrzucenie z uwagi na naruszenie art. 129 § 2 k.p.c. Jak zaś wyżej podkreśliłem, do dokumentów znajdujących się w aktach organów ma zastosowanie art. 250 k.p.c., nie zaś art. 129 § 1 k.p.c.

[SOP]

[ał]